

ÅRSRAPPORT 2015

**NORD-HÅLOGALAND
BISPEDØMMERÅD**

INNHOOLD

1 LEDERS BERETNING	2
2 INTRODUKSJON TIL VIRKSOMHETEN OG HOVEDTALL	4
2.1 Omtale av virksomheten og samfunnsoppdraget	4
2.2 Omtale av organisasjon	5
2.3 Organisasjonsstruktur	6
3 ÅRETS AKTIVITETER OG RESULTATER	7
3.1 Gudstjenesteliv	8
3.1.1 Den norske kirke som folkekirke og oppslutningen om denne	8
3.1.2 Vigselse og gravferd.....	9
3.1.3 Kunst- og kulturuttrykk i kirka.....	10
3.1.4 Samisk kirkeliv	13
3.1.5 Kvensk kirkeliv	14
3.2 Dåp og trosopplæring	15
3.2.1 Trosopplæringstilbud 0-18 år	15
3.2.2 Ung i kirka.....	17
3.3 Folkekirka engasjerer seg i samfunnet	19
3.3.1 Diakoni.....	19
3.3.2 Grønne menigheter.....	20
3.3.3 Misjon	20
3.3.4 Samarbeidsråd for kristne kirker i Barentsregionen	21
3.3.5 Kirka og publisering på internett.....	21
3.4 Flere får lyst til å jobbe i kirka	22
3.4.1 Prestetjenesten.....	22
3.4.2 Veien til preste-tjeneste – VTP	23
3.4.3 ABV	24
3.4.4 Rekruttering til annen vigslet tjeneste	25
3.4.5 Frivillighet.....	25
3.5 Kirkevalget 2015	26
3.6 Virkemiddelbruken	28
4 STYRING OG KONTROLL I VIRKSOMHETEN	29
4.1 Styring og kontroll	29
4.1.1 Likestilling	29
4.1.2 HMS/arbeidsmiljø	31
4.1.3 Fellesføringer i staten	31
4.1.4 Riksrevisjonen.....	31
4.1.5 Endringer i opplegget for styring og kontroll	31
5 VURDERING AV FRAMTIDSUTSIKTER	32
6 ÅRSREGNSKAP	34

1 LEDERS BERETNING

2015 har vært et fint år i Nord-Hålogaland bispedømme. Det arbeides godt i menighetene, og det er mange oppmuntrende tall i statistikken.

Det er et mål at kirka i Nord-Hålogaland gjennom alt sitt arbeid først og fremst vitner i ord og gjerning om frelse, frihet og håp i Jesus Kristus. Resultatmålene om gudstjenesten, vigsler, gravferd, kunst- og kulturuttrykk, samisk språk, dåp, trosopplæring, konfirmasjon, diakoni, misjon, miljø og rekruttering skal alle gi et bilde på om mennesker får et møte med det hellige. Tallene som er rapportert inn skal være en hjelp til å finne strategier og satsningsområder som styrker de ansatte og frivillige i deres virke i å nå ut med evangeliet om Jesus.

Oppslutningen om kirka er stabil. Deltakelsen ved kirkelige handlinger er på linje med tidligere år, men det har vært en nedgang i antall kirkelige vielser.

Kulturarbeidet i kirkene er svært viktig og utgjør samtidig en stor utfordring. Tromsdalen kirke har mange turistkonserter gjennom året, og dette gjør at bispedømmet har mange konserter sammenlignet med andre. Det er likevel store forskjeller internt i bispedømmet. Det ligger et stort potensial i å legge større vekt på kulturarbeidet i kirkene. Til dette arbeidet er kirkemusikerne svært viktig. Det er derfor en stor utfordring at kirkemusikerstillinger reduseres som følge av trang økonomi i fellesrådene. Dette rammer kulturarbeidet, samt gudstjenestearbeidet på sikt, idet kvaliteten på det kirkemusikalske arbeidet svekkes.

Ved kirkevalget i 2015 var det vesentlig større oppslutning enn tidligere år. Dette viser et sterkt engasjement og kjærlighet til kirka, samt et ønske om å benytte seg av dens tjenester. Offentlig debatt og mye medieoppmerksomhet var antagelig medvirkende årsaker til den store valgdeltakelsen.

Det legges økende vekt på bruk av samisk i kirkelivet. Det er et mål at alle sokn skal bruke samisk i gudstjenestene. Stadig flere prester har frimodighet til å bruke samisk på enkelte liturgiske ledd. Flere steder i bispedømmet er kirka en viktig bidragsyter i lokalsamfunnet når det gjelder samisk språk og kultur. Samtidig er det et stort behov for større språklig kompetanse, både i menigheter innenfor forvaltningsområdet, og ellers i bispedømmet.

Bispedømmerådet arbeider målbevisst med sin ungdomssatsing, og hadde rekordstor deltakelse på Ungdomstinget i 2015. Dette er en av de viktigste rekrutteringsarenaer med tanke på kirkelig tjeneste. Både bispedømmerådet og enkelte av utdanningsinstitusjonene bruker denne arenaen til å utfordre ungdom til å ta kirkelig utdannelse.

Bispedømmerådet arbeider målbevisst når det gjelder rekrutteringsarbeid. Mange studenter er tilknyttet Nord-Hålogaland bispedømme i Veien til prestatjeneste (VTP). I 2015 ble 8 personer vigset til prestatjeneste, og samtlige av disse 8 begynte i fast stilling i bispedømmet. Dette tallet er rekordhøyt. Av andre kirkelige medarbeidere ble en kantor i fast stilling vigset.

Tallene for bispedømmet ligger under landsgjennomsnittet når det gjelder kvinnelige prester. Det har vært en liten økning i tilsettes sammenliknet med 2014. Bispedømmerådet arbeider målrettet for å rekruttere kvinnelige prester. I 2015 begynte 2 nye kvinnelige proster i bispedømmet, og andelen kvinnelige proster økte med 200%.

Trosopplæring er svært viktig for kirka. Dette er nå innført i hele bispedømmet. På lang sikt er trosopplæringsarbeidet en viktig rekrutteringsarena. Det er stabilt høye tall når det gjelder deltakelse i konfirmantarbeidet, og bispedømmet opplever størst økning i deltakelse på breddetiltakene i trosopplæringen.

Diakoni er et viktig felt, og det arbeides aktivt for at flere menigheter skal utarbeide lokale diakoniplaner. Bispedømmerådet har i samarbeid med Nord-Norges Diakonistiftelse hatt en egen

rådgiver for inkluderende kirkeliv. Denne rådgiverkompetansen ønskes videreført, slik at menighetene kan veiledes og oppmuntres i sitt arbeid.

Kirkas røst er viktig i samfunnet og i formidling av verdier. Klimapilegrim-aksjonen i 2015 startet på Svalbard og gikk gjennom hele bispedømmet. Dette ble en fin markering og viste et godt samarbeid med Sør-Hålogaland bispedømme.

Bispedømmerådet har mange dyktige medarbeidere og mange frivillige som gjør en stor innsats. Målbevisst arbeid med kirkelig arbeid som trosopplæring, rekruttering og kompetanseutvikling gir grunn til optimisme for framtiden for kirka i nord – også når rammene for kirkas virksomhet er i endring.

Kai Krogh
leder, Nord-Hålogaland bispedømmeråd

Olav Øygard
biskop

2 INTRODUKSJON TIL VIRKSOMHETEN OG HOVEDTALL

2.1 Omtale av virksomheten og samfunnsoppdraget

Hålogaland bispedømme ble utskilt fra Nidaros bispedømme i 1804. Inntil 1952 omfattet bispedømmet Nordland, Troms og Finnmark fylker. Nord-Hålogaland bispedømme ble opprettet i 1952 ved at Hålogaland bispedømme ble delt og er ett av 11 bispedømmer i Norge. Bispedømmerådet har 11 medlemmer inkludert nordsamisk representant. Sammen med de andre bispedømmerådene utgjør rådet Kirkemøtet. Biskopene utgjør Bispemøtet. I perioden fra 1952 til i dag har Nord-Hålogaland bispedømme hatt 7 biskoper.

Tilknytningsform

Nord-Hålogaland bispedømme er underlagt Kulturdepartementet og er i avgrensede saker underlagt Kirkemøtet.

Myndighet og ansvarsområde

Myndighet og ansvarsområde for biskop og bispedømmerådet følger blant annet av Kirkeloven, gravferdsloven, tjenesteordning for biskop og menighetsprest. Tilsettingsreglementet samt økonomiinstruksen og tildelingsbrev er også viktige dokument som sier mye om myndighet og ansvarsområde.

Bispedømmet ledes av to organ: biskopen og bispedømmerådet. Det er felles administrasjon ledet av stiftsdirektør med kontorsted i Tromsø.

Bispedømmerådet skal ha sin oppmerksomhet rettet mot alt som kan vekke å nære det kristne livet i menighetene. Rådet skal fremme samarbeid mellom de ulike menighetsråd og andre lokale grupper innen bispedømmet. Bispedømmerådet fordeler statlig tilskudd til trosopplæring og særskilte stillinger innen diakoni og undervisning. Bispedømmerådet kan opprette og nedlegge stillinger innenfor tildelt ramme. Det tilsetter proster, menighetsprester, prostiprester samt fengselsprest og studentprest. I tillegg er bispedømmerådet arbeidsgiver for de tilsatte ved bispedømmekontoret. Biskopen leder prestatjenesten og stiftsdirektør er utøvende myndighet for bispedømmerådet og er daglig leder for bispedømmeadministrasjonen.

Overordnet mål

Bispedømmeråd og biskop har lagt til grunn de mål og føringer som er gitt av departementet, Kirkemøtet og Kirkerådet. Visjonsdokumentet samt handlingsplanen for bispedømmet legges også til grunn for virksomheten og aktivitetene.

Kirkemøtet vedtok ny visjon i 2014 «Mer himmel på jord». Bispedømmerådet har startet arbeidet med sitt visjonsdokument bygd på denne visjonen.

De områdene som er mest synlige er:

- Prestetjeneste
- Gudstjenester og kirkelige handlinger
- Dåp, trosopplæring og undervisning
- Kirkemusikk og kultur
- Diakoni
- Misjon
- Tilskuddsforvaltning, godkjenningssaker og oppgaver knyttet til gravferdslov og forskrift.

Bispedømmerådet ønsker å være folkekirke der folk bor.

Samarbeid med andre

I Nord-Hålogaland bispedømme er det 66 sokn fordelt på 43 kommuner. Troms fylke består av 24 kommuner og Finnmark fylke består av 19 kommuner.

Bispedømmerådet samarbeider med kristelige organisasjoner og har et formelt samarbeid med misjonsorganisasjonene som er tilknyttet SMM (samarbeid for menighet og misjon).

2.2 Omtale av organisasjon

Ledelsesstruktur

Nord-Hålogalands biskop og bispedømmeråd har felles administrasjon som er lokalisert til Tromsø. I bispedømmet er det 9 prosti, som hver ledes av en prost. Hvert prosti er eget tjenesteområde for prestene. Proster og prester er lokalisert på lokale menighetskontor sammen med menighetenes/fellesrådenes stab. Nord-Hålogaland bispedømmeråd er også arbeidsgiver for samiske kirketolker, 5 deltidsstillinger, lokalisert til Tana, Karasjok, Kautokeino, Masi og Kåfjord.

De øvrige kirkelige tilsatte har i hovedsak fellesrådet som sin arbeidsgiver. Bispedømmekontoret er organisert i to avdelinger, drift og kirkefag, med hver sin avdelingsleder.

Antall ansatte og årsverk fordelt på henholdsvis prestetjenesten og annen virksomhet

Bispedømmerådet har 93 stillingshjemler på presteskaper (inkludert rådgiver for samisk kirkeliv og rådgiver for integrering), 14 stillingshjemler ved bispedømmekontoret og 5 deltids stillingshjemler for samiske kirketolker. Av etatsstatistikken pkt. 5.1 fremgår årsverkfordelingen, hvor totalt 96,4 årsverk er fordelt på 79,7 årsverk for presteskaper og 16,7 årsverk ved bispedømmekontoret.

Lokalisering

Nord-Hålogaland bispedømme er geografisk sammenfallende med Troms og Finnmark fylker samt Svalbard. Antall innbyggere i Troms og Finnmark er 238 998. Av disse er 186 473 innbyggerne medlemmer av Den norske kirke. Dette utgjør 78,02 % av befolkningen i bispedømmet. Innbyggere på Svalbard inngår ikke i disse tallene.

2.3 Organisasjonsstruktur

Volumtall for bispedømmet:

Prosti	Ant. sokn	Medl. i DNK 2014	Medl. i DNK 2015	Ant. innb. 2014	Ant. innb. 2015
Tromsø domprosti	11	56 703	55 153	74 696	74 790
Trondenes prosti	13	26 201	26 064	33 243	33 227
Senja prosti	6	16 411	16 241	19 487	19 473
Indre Troms prosti	7	16 626	16 519	19 670	19 718
Nord-Troms prosti	6	14 057	13 914	16 034	16 005
Alta prosti	4	17 812	17 904	21 970	21 928
Hammerfest prosti	8	13 953	13 750	18 423	18 444
Indre Finnmark prosti	5	11 270	11 311	13 347	13 390
Varanger prosti	6	15 883	15 617	21 817	21 843
Sum	66	188 916	186 473	238 687	238 998

Utvalgte volumtall:

Tabellen viser volumtall for bispedømmets aktiviteter siste 3 år.

Volumtallene kommenteres nærmere i del III.

Volumtall for bispedømmet	2013	2014	2015
Antall døpte	1 862	1 783	1 803
Antall konfirmerte	2 140	2 096	2 116
Antall kirkelige vigslar	399	421	379
Antall kirkelige gravferder	1 960	1 927	1 946
Antall gudstjenester totalt	4 267	4 298	4 347
Samlet antall gudstjenestedeltakere	319 675	299 876	300 064

Kilde: SSB

Utvalgte nøkkeltall fra Årsregnskapet:

Tabellen viser nøkkeltall basert på informasjon fra del VI Årsregnskapet, for de 3 siste år.

Nøkkeltall for årsregnskapet	2013	2014	2015
Antall årsverk	95,2	95,6	96,4
- herav i prestatjeneste	80,1	81,4	79,7
Samlet tildeling post 01	77 853 000	79 840 000	81 406 000
Utnyttesgrad post 01	96,63 %	97,92 %	102,07 %
Driftsutgifter	77 095 791	79 094 523	83 778 092
Lønnsandel av driftsutgifter	79,52 %	80,02 %	80,34 %
Andel lønn brukt i	86,97 %	87,59 %	87,58 %
Lønnsutgifter per årsverk	643 985	662 064	698 230

3 ÅRETS AKTIVITETER OG RESULTATER

Den norske kirkes samfunnsoppdrag er å være en landsdekkende folkekirke. Kirka skal ha en oppslutning som bekrefter dens karakter som folkekirke og være organisert i samsvar med demokratiske prinsipper og verdier. Den norske kirke skal tilby trosopplæring til alle døpte barn.

De strategiske målene for bispedømmerådets arbeid er gitt av kirkemøtet:

- gudstjenestelivet blomstrer
- flere søker dåp og trosopplæring
- folkekirka engasjerer seg i samfunnet
- flere får lyst til å jobbe i kirka

Samlet sett viser tallene at gudstjenestedeltakelsen er stabil sammenliknet med tidligere år. Et regulært og høyt antall gudstjenester er viktig for den totale oppslutningen om kirkas gudstjenesteliv. Dåp og konfirmasjon er fortsatt viktige i folkekirka. Antallet kirkelige vigslar gikk markert ned i tiden 2014-2015.

Oppslutningen rundt breddetiltakene i trosopplæringen er stabil, med en liten økning. Bispedømmerådet har nedsatt et utvalg som arbeider spesielt med dåp og utfordringene for å holde dåpstallet oppe.

Kirka som kulturarena er viktig i lokalsamfunnet. Det er nedgang i antall konserter og kulturarrangement i bispedømmet.

Diakonien måles på antallet lokale planer. Dekningsgraden i bispedømmet er 40,3%.

Det er et forbedringspotensial i bispedømmet når det gjelder grønne menigheter. Antall misjonsavtaler har holdt seg ganske stabilt de senere årene.

Bispedømmerådet har et særlig ansvar for nordsamisk. Det er en liten økning av menigheter som bruker samisk i gudstjenesten. Språkveiledning tilbys ansatte slik at de får økt sin samiskspråklige kompetanse og kan inkludere liturgiske ledd på samisk i menighetenes gudstjenester.

Antallet VTP studenter øker, noe som gjenspeiler et målrettet rekrutteringsarbeid.

Det er en utfordring for bispedømmerådet med rekruttering av kvalifiserte diakoner, kateketer og kirkemusikere til ledige stillinger. Kvaliteten på det kirka gjør er viktig. Små stillinger gjør det vanskeligere å få kvalifiserte folk. Bispedømmerådet er ikke fornøyd med situasjonen slik den er i dag.

3.1 Gudstjenesteliv

3.1.1 Den norske kirke som folkekirke og oppslutningen om denne

Mål: Oppslutningen om gudstjenestene øker og gudstjenestetilbudet holdes oppe

Indikator: *Gudstjenestedeltakelse og gudstjenestefrekvens*

Gudstjenester på søn- og helligdager

	2013	2014	2015	Endring 2014-2015
Antall gudstjenester	2 965	2 927	3 031	3,6%
Antall deltakere	235 391	219 302	227 397	3,7%
Antall deltakere pr. gudstjeneste	79	75	75	0

Kilde: SSB

Gudstjenestedeltakelse, alle gudstjenester

	2013	2014	2015	Endring 2014-2015
Antall gudstjenester	4 267	4 298	4 347	1%
Antall deltakere	319 675	299 876	300 064	0%
Antall deltakere pr. gudstjeneste	75	70	69	-1

Kilde: SSB

Soknene har etter 2011 revidert sine gudstjenesteordninger og antallet forordnede gudstjenester. Perioden 2013-2015 viser stabilitet i antallet forordnede gudstjenester. Tallene viser en økning på 3,6% fra 2014-2015. Antall gudstjenestedeltakere har en tilsvarende økning (3,7%) fra 2014-2015. Dette indikerer at gudstjenestedeltakelsen er stabil, og at et regulært og høyt antall gudstjenester er viktig for den totale oppslutningen om kirkas gudstjenesteliv.

Tallene for alle gudstjenester med tilhørende deltakelse viser en mindre endring enn tallene for søn- og helligdager. Dette tyder på at det fortsatt er gudstjenester på søn- og helligdager som fungerer samlende og har potensial i forhold til økt oppslutning om kirkas gudstjenesteliv. Dette samsvarer med underliggende tallmateriale fra de enkelte sogn. Det viser seg at oppslutningen om gudstjenester på søn- og helligdager er stabil. Dåp og konfirmasjon er fortsatt viktige riter i folkekirka. Tallene peker mot at færre knytter seg til kirka gjennom deltakelse i vanlige gudstjenester uten dåp eller særskilte tiltak.

Det underliggende tallmaterialet viser noen tydelige tendenser. Steder hvor prestestillinger blir stående ledige går også oppslutningen om de enkelte gudstjenester ned. Et eksempel på dette er Varanger prosti der gudstjenestedeltakelsen har gått markert ned, til tross for økt antall gudstjenester. Der gudstjenestetilbud og bemanning har stabilisert seg er også tilslutningen stabil.

Domprostiet har hatt en nedgang gudstjenestedeltakelsen samtidig som antall gudstjenester har økt. Dette representerer en utfordring ettersom Domprostiet har tilnærmet samme innbyggertall som Finnmark fylke.

Tallene viser at den samlede deltakelsen antakelig vil stige ved økt gudstjenestefrekvens og tilgjengelighet. Regularitet i tilbudet vil motvirke en tendens til fragmentering av gudstjenestelivet, og støtte en utvikling i den enkeltes trosliv. Dersom man forutsetter at gudstjenestene på ulike måter representerer en kvalitet der mennesker hører Guds ord og deltar i det sakramentale fellesskapet, er det viktig å opprettholde et landsdekkende gudstjenestetilbud.

Målsettingen om at gudstjenestetilbudet opprettholdes kan sies å være oppnådd. Målsettingen om økt oppslutning om den enkelte gudstjeneste er ikke nådd. En liten økning i det totale antall gudstjenester har ført til at flere totalt sett har tatt del i kirkas gudstjenesteliv. Det er derfor viktig å opprettholde gudstjenestefrekvensen og slik tilby et landsdelsdekkende tilbudet om gudstjenester. Samtidig fordrer endringene i den demografiske sammensetningen i bispedømmet at det satses i Domprostiet og andre urbane vekstsentra. En stabil og robust bemanning er avgjørende for å lykkes.

3.1.2 Vigsler og gravferd

Mål: Flere velger kirkelig vigsler og oppslutning om kirkelig gravferd holdes oppe
Indikatorer: *Antall kirkelige vigsler og antall kirkelige gravferder*

Volumtall for bispedømmet	2013	2014	2015	Pst.endring 2014-2015
Antall kirkelige vigsler	399	421	379	-10%
Antall kirkelige gravferder	1 960	1 927	1 946	1%

Kilde: SSB

Antallet kirkelige vigsler gikk markert ned i tiden 2014-2015. Dette gjelder særlig Domprostiet og andre prostier med større tettsteder. Nedgangen er så pass stor at den neppe kan karakteriseres som en statistisk variasjon. Nedgangen skjer også i sokn som har populære vigselskirker. Kirkelig vigsler er ofte knyttet til forventninger om en unik opplevelse, noe som også medfører kostnader. Målsettingen om at flere velger kirkelig vigsler er ikke nådd.

Antall kirkelige gravferder er fortsatt høyt og stabilt. Prestene gjør gjennomgående et godt arbeid gjennom kontakt med pårørende, samt forberedelse og gjennomføring av gravferder. Oppslutningen om kirkelige gravferd holdes oppe.

3.1.3 Kunst- og kulturuttrykk i kirka

Mål: Kirken gir rom for ulike kunst- og kulturuttrykk

Indikator: Antall konserter og kulturarrangement i kirkene

	Totalt antall konserter og kulturarrangementer		Deltakere konserter og kulturarrangementer		Prosent endring 2014-2015	
					- i antall konserter/kulturarr.	- i antall deltakere
Nord-Hålogaland	1 357	1 190	103 386	196 323	-12 %	90 %

Kirka som kulturarena er en bærebjelke i den posisjonen folkekirka har i samfunnet. Varierte kulturuttrykk åpner, inviterer og gir mange anledning til å nærme seg kristen tro.

Antallet konserter og kulturarrangementer i bispedømmet er redusert med 167. Dette er en nedgang på 12%.

Det totale antallet deltakere på kulturarrangement øker imidlertid med hele 90%. Dette handler hovedsakelig om at man har endret beregningsmåte/tellemåte for besøkende og gudstjenestedeltakere i Tromsdalen kirke.

Tromsdalen kirke arrangerer konserter i kirka hver dag året rundt, lagt opp etter hurtigrutens anløp i Tromsø. De har utviklet konsertvirksomheten og bygd opp dette som en merkevare. Kirka er et hellig sted og et ikon for mange mennesker langt utenfor Tromsø og bispedømmet. Dette er et eksempel på hvordan turistnæringen og kirka kan utvikle et konsept sammen som også kommer lokalbefolkningen til gode i form av et omfattende kulturtilbud. Denne virksomheten genererer store summer pr. år til inntekt for den lokale kirka.

Nedgangen i antall konserter og kulturarrangementer kan ses i sammenheng med at flere kirkemusikerstillinger reduseres i størrelse og at noen stillinger, p.g.a. dette blir stående ubesatt. Denne tendensen kommer ikke fram i tallmaterialet, men baserer seg på kjennskap til menighetene. Dette rammer både kvaliteten på det kirkemusikalske preget i hver gudstjeneste og kirkelige handling, samtidig som det rammer det kontinuerlige kirkemusikalske arbeid.

I et videre perspektiv gjør dette noe med andre tiltak innenfor kunst og kulturliv i menigheten. Når barne- og kirkekor legges ned reduseres kontaktflaten mellom kirke og det allmenne kulturliv. Dette svekker tilhørighet og identitet, noe som sannsynligvis slår ut på oppslutning om gudstjeneste og dåp. Slike forhold er med på å svekke Den norske kirke som folkekirke.

Mål: Styrke sangen generelt og kirkesangen spesielt
Indikator: Antall kor, prosjekter, salmekvelder, foredrag/seminar

	2014	2015
	Antall	Antall
Sokn som har tatt Norsk salmebok 2013 i bruk	Ingen registrering	52 av 66

Norsk salmebok 2013 (N13) bidro til en fornyet interesse for salmesang. NRKs maratonsending «Salmeboka-minutt for minutt» kan og ha bidratt i samme retning. Kirkemusikken, og dermed salmesangen, er det mest sentrale kunstuttrykket brukt gjennomgående i gudstjenestelivet. Salmene og salmeboka har en sentral plass i folks bevissthet. I salmesangen erfarer man landets felles kulturarv. Denne del av kulturarven har sitt utspring i reformasjonen. En god forankring og inspirasjon til salmesangen kan være kirkelig korvirksomhet. Korarbeid vitaliserer gudstjenestelivet, fører til sterkere tilknytning og tilhørighet til lokalmenigheten. Det tar også vare på og holder kulturarven i hevd.

Bispedømmerådet har arbeidet aktivt med innføringen av ny salmebok. 52 av 66 sokn i bispedømmet har tatt N13 i bruk. Dette representerer 77% av alle sokn. De som ikke har tatt den i bruk grunngir det med høye kostnader å innføre ny salmebok og at dette må innarbeides i et lengre tidsperspektiv. I noen sokn er det sterk skepsis mot å ta N13 i bruk. Dette er mest framtrødende i deler av bispedømmet hvor man har en sterk tradisjon for å bruke Landstads salmebok og Landstads reviderte salmebok og hvor NoS (-85) ennå bare delvis er i bruk.

Tiltak	2014		2015	
	Antall tiltak	Antall deltakere	Antall tiltak	Antall deltakere
Salmekvelder	25	1 200	26	1 264
Kor for barn	36	647	34	579
Kor for voksne	24	361	25	357

Flere sogn har begynt å arrangere salmekvelder regelmessig. Det er en svak økning fra i fjor og til i år. Slike tiltak kan potensielt rekruttere til både gudstjenesteliv og korvirksomhet.

Tallene viser at den kirkelige korvirksomheten er stabil. Inntrykket er at mange av korene har en høy gjennomsnittsalder. Dersom nyrekruttering ikke forekommer vil flere kor sannsynligvis redusere eller innstille sin virksomhet i nær framtid.

Reduksjon i kantor- og organiststillingene kan gi negativ oppslutning om korvirksomhet i alle aldersgrupper. Dette kan være utslagsgivende i forhold til denne tendensen som registreres angående barnekorvirksomheten.

Mål: Øke kirkelig kulturkompetanse

Indikator: Antall tiltak og deltakere på kompetansehevende tiltak i bispedømmet

Tiltak	Antall tiltak	Antall deltakere	Antall tiltak	Antall deltakere
Kulturseminar	1	25	3	60

Det har vært tre spesifikke seminarer om «Kunst og kultur i kirka» på prostinivå og i Fagsamling for kirkemusikere. Målet er at man innad i hvert prosti skal samarbeide om å øke antallet konserter og kulturarrangementer, at kvaliteten på det som gjøres skal heves og at slike tiltak både skal sette sitt preg på gudstjenestelivet og øke kvaliteten på selve gudstjenestene.

3.1.4 Samisk kirkeliv

Mål: Flere menigheter inkluderer samisk språk i gudstjenestelivet

Indikator: Antall menigheter som inkluderer samisk språk i lokale gudstjenester

X markerer at menigheten har tatt i bruk samisk språk i minst én av sine gudstjenester i løpet av 2015.

Tromsø domprosti	
Tromsø domkirke	X
Tromsøysund	
Ullsfjord	X
Kroken	
Elverhøy	X
Grønnåsen	X
Kvaløy	
Hillesøy	
Sandnessund	
Karlsøy	X
Svalbard	X

Senja prosti	
Lenvik	
Sørreisa	X
Dyrøy	X
Tranøy	
Berg	
Torsken	

Indre Troms prosti	
Målselv	
Øverbygd	
Salangen	X
Lavangen	X
Bardu	X
Balsfjord	
Malangen	

Hammerfest prosti	
Hammerfest	X
Lebesby	X
Kjøllefjord	
Nordkapp	X
Kvalsund	X
Kokelv	X
Måsøy	
Gamvik	

Trondenes prosti	
Trondenes	X
Grytøy	
Bjarkøy og Sandsøy	
Sandtorg	X
Harstad	X
Kanebogen	
Ibestad	
Andørja	
Skånland	X
Astafjord	X
Tovik	X
Kvæfjord	
Gratangen	X

Nord-Troms prosti	
Lyngen	X
Storfjord	X
Kåfjord	X
Nordreisa	X
Skjervøy	
Kvænangen	

Alta prosti	
Alta	X
Talvik	X
Loppa	
Hasvik	

Indre Finnmark prosti	
Karasjok	X
Kautokeino	X
Tana	X
Nesseby	X
Polmak	X
Porsanger	X

Varanger prosti	
Vadsø	X
Sør-Varanger	X
Vardø	
Båtsfjord	
Berlevåg	

37 av 66 menigheter (56%) har i løpet av 2015 brukt samisk i sine gudstjenester. Nord-Hålogaland bispedømme har som mål at alle menigheter skal ha noe samisk i sine gudstjenester, og på bakgrunn av dette er målet fortsatt ikke nådd. Tallet de siste årene har likevel vært økende. Dette beror på en økt satsing fra bispedømmerådet når det gjelder bevisstgjøring og kursing av kirkelige ansatte i samisk språk og kultur. En slik satsing kan medvirke til at de lokale aktørene i gudstjenestelivet våger å ta i bruk samisk i sine menigheter. Det er grunn til å tro at bevisstheten om hvordan det samiske har vært i bruk tidligere, men mange steder nesten er borte på grunn av fornorskingsprosessen, har medført en sterkere vilje til å synliggjøre det samiske i gudstjenestene.

Mål: Økt bevissthet og kunnskap om samisk kultur og språk hos prestene i samiske områder

Indikator: *Andel prestere som deltar på kurs og seminarer knyttet til samisk språk og kultur*

Biskopen arrangerte i 2015 det årlige sameprestmøtet for å samtale om aktuelle utfordringer og gi hjelp til prestene/tolkene i områder med samisk tilknytning. Det ble også gjennomført besøk til menigheter i samisk område med tanke på å styrke bevisstheten rundt samisk språk og kultur lokalt.

Det har i 2015 blitt gjennomført samiskkurs for prestere i Nord-Hålogaland. Alle prostiene har fått tilbud om dette og det var samlinger i 3 av 9 prostier i bispedømmet. Dette kurset ivaretar målet om økt språklig og kulturell kompetanse hos prestene som arbeider i samiske områder. Noen av prestene i bispedømmet bruker også sin studiepermisjon til å studere samisk språk og kultur.

Det er viktig at sameprestmøtet avholdes hvert år og at prestene som er innkalt møter opp. Videre er det en prioritert del av jobben til rådgiver i samisk kirkeliv å følge opp prestere i områder med samisk tilknytning. Dette kan skje gjennom besøk og kursing i samisk, eller gjennom å oppfordre prestene til å delta på kurs og seminarer som gir økt forståelse av samisk språk og kultur.

3.1.5 Kvensk kirkeliv

Mål: Revitalisere arbeidet med Kvensk kirkeliv

Indikator: *Etablere utvalg for kvensk kirkeliv*

Bispedømmerådet har oppnevnt Utvalg for kvensk kirkeliv. Utvalget er satt sammen av fire personer etter forslag fra sognene i bispedømmet. De representerer de geografiske kjerneområdene i kvensk kirkeliv. Utvalget har begynt arbeidet med å utforme en handlingsplan. Den har som mål å fremme kvensk kirkeliv i Nord-Hålogaland bispedømme gjennom målrettede tiltak.

Eksempler på tiltak:

- Legge opp til økt markering av Kvenfokets dag 16. mars
- Arbeide med å samle inn og utgi en kvensk salmesamling
- Bidra til at kirkeårets tekster, forbønner og nattverdliturgi og Dagens bønn for enkelte dager, blir omsatt til kvensk

3.2 Dåp og trosopplæring

Bispedømmerådet har i 2015 hatt et økt fokus på tema «dåp». Dåpens plass og betydning har vært tema på både stiftsmøtet og ungdomstinget. I tillegg har biskopen nedsatt et dåpsutvalg. Fokus har vært på dåpsfasen og dens plass i menighetens liv.

3.2.1 Trosopplæringstilbud 0-18 år

Mål: Oppslutning om dåp øker og oppslutningen om konfirmasjon holdes oppe

Indikator: *Antall døpte av tilhørende*
Konfirmerte av døpte 15-åringer

	2013	2014	2015	Utensokns
Døpte	1 862	1 783	1 803	646
Konfirmerte	2 140	2 096	2 119	

Kilde: SSB og medlemsregisteret i Dnk

Antall barn som døpes i et annet sokn enn der de tilhører utgjør nær 36 % av de døpte. Dette antyder at foreldre velger dåp i en kirke som de har en familietilknytning til, fordi det støtter opp under forankring, tilhørighet og tradisjon. Antall utensokns dåp kan også relateres til større fellesrådsområder hvor det betyr mindre om dåp skjer i eget eller i et nabosokn. Antall døpte viser en økning fra 2014. Det indikerer at kirkas økte bevissthet om dåpsfasen og trosopplæring generelt har båret frukter.

Antall konfirmerte er stabilt og viser en svak økning fra 2014. Antall konfirmerte i 2015 tilsvarer nær 88% av de døpte i denne aldersgruppen bispedømmet sett under ett. Flere menigheter melder om økt kvalitativt fokus på konfirmantarbeidet.

Mål: Den norske kirke skal formidle evangelisk-luthersk tro og tradisjon og tilby trosopplæring til alle barn

Indikator: *Gj.snittlig timeilbud i menighetene*
Deltakerandel i utvalgte, landsomfattende tiltak

Gjennomsnittlig antall timer trosopplæringstilbud i menigheter med godkjent plan

	Totalt antall timer planlagt (i aktiv plan)	Gjennomsnittlig antall timer planlagt (i aktiv plan)	Totalt antall timer (gjennomført)	Gjennom-snittlig antall timer trosopplæringstilbud	Endring 2014 - 2015
Nord-Hålogaland	5 744	239,3	4168	173,7	-15,3

Kilde: Kirkerådet/ Etatstatistikken

Tabellen viser en nedgang i det totale antall gjennomførte trosopplæringstimer i forhold til hva som er oppgitt i de aktive planene. Tidligere er flere planer blitt godkjent for en begrenset periode. Det er også uttrykt behov for endringer i timetellingen som ikke har blitt fulgt opp tilstrekkelig. Flere menigheter er i ferd med å oppdatere sine planer i forhold til den godkjenningen de tidligere har fått.

Nedgangen i antall gjennomførte trosopplæringsstimer har antagelig sammenheng med vakanse i enkelte sokn og uklarhet rundt rapportering. Dette gjør tallmaterialet noe usikkert. I tillegg kan endringen skyldes hvilke menigheter som er regnet med i oversikten.

Kompetansen i bruk av de ulike dataverktøyene for rapportering knyttet til menighetens virksomhet er varierende. Dette kan skyldes manglende rutiner og avklaringer i soknet på hvem som har ansvar for hva, og hvilken opplæring de har fått. Dette er særlig sårbart ved endring i ansettelsesforhold og vakanser.

Deltakerandel i utvalgte landsomfattende tiltak

	2015		Endring 2014-2015
	Deltakere (sum)	Andel av målgruppen	
Dåpssamtale	688	109%	9%
4 årsbok	367	51%	-1%
6 år	294	35%	6%
Tårnagenthelg	185	27%	-1%
Lys våken	146	20%	0
Konfirmasjon	1680	88%	3%
Etter konfirmasjon	229	20%	10%

Kilde: Kirkerådet

Tabellen synliggjør oppslutningen om 7 nasjonale breddetiltak for menigheter som har godkjent trosopplæringsplan. Bevisstheten rundt dåpssamtalens betydning er økende. I hovedsak foregår denne i soknet der dåpskandidaten hører til, men den kan også gjennomføres i soknet der dåpen finner sted. Relasjonen til lokal prest kan ha betydning for hvorfor enkelte sokn har mer enn 100% gjennomføring av dåpssamtalen. Oppslutningen om 4- års bok og tårnagenthelg er relativt stabil. Oppslutningen om tiltak overfor 6-åringer viser en fin økning. Oppslutning om konfirmantarbeidet og konfirmasjon har økt fra 85% til 88%. Tiltak for unge året etter konfirmasjonstiden har økt fra 10-20%. Økt satsing på både «konfirmant-reunion» og MILK bidrar til dette.

3.2.2 Ung i kirka

Mål: Øke delegater på ungdomstinget
Øke antall menigheter og organisasjoner som er representert
Indikatorer: *Antall delegater på ungdomstinget*
Antall menigheter og organisasjoner som er representert

Delegater på Ungdomstinget (UT)

År	Antall delegater	Antall menigheter	Antall organisasjoner
2013	59	31	2
2014	61	33	2
2015	64	34	3

Ung i kirka er et av bispedømmerådets satsningsområder og ungdomstinget er en viktig del av dette. Alle menigheter og landsdekkende kristne barne- og ungdomsorganisasjoner med arbeid i bispedømmet kan sende to delegater. 34 menigheter var representert med til sammen 64 delegater. Økningen fra 2013 og 2014 viser at UT har befestet seg som en viktig møteplass og arena for ungt engasjement i bispedømmet og at tid/sted for tinget fungerer.

Det arbeides kontinuerlig med å rekruttere delegater fra flere sokn og organisasjoner, deriblant delegater med samisk og kvensk identitet. Dette skjer i samarbeid med samisk kirkeråd. I 2015 var det ingen delegater med samisk eller kvensk identitet. En av årsakene til dette var sammenfallende arrangement i den enkelte menighet hvor aktuelle ungdommer var involvert i f.eks konfirmantleir den samme helgen.

I tillegg til delegatene, deltok tre observatører. To av disse var fra utdanningsinstitusjoner for kirkelig utdanning. Den siste representerte ungdomsrådet i et annet bispedømme. Å ha observatører til stede, gir mulighet for å etablere nye relasjoner på tvers av bispedømmegrensene og erfare et landsdekkende arbeid. Samtidig som de bidrar konstruktivt gjennom tinget.

Gjennom ungdomstinget og Nord-Hålogaland ungdomsråd (NHUR) møtes unge til inspirasjon, erfaringsutveksling og deltakelse i demokratiske prosesser. Engasjementet er stort, noe som vises i komité- og plenumsarbeidet. Bispedømmerådets fagrådgivere har arbeidet tett opp mot NHUR for å bidra til et vellykket arrangement.

Ved å delta på UT oppfordres de unge til fortsatt engasjement i sine lokale menigheter, enten som frivillig eller til å ha kirka som sin arbeidsplass. De oppfordres også til å bringe videre vedtak og opplevelser fra UT til sine respektive menighetsråd og styre.

NHUR avholdt 5 møter i 2015, inklusiv møtet med Nord-Hålogaland bispedømmeråd. Hovedfokus har vært hvordan legge til rette for økt deltakelse og engasjement for unge i menighetene og oppfølging av vedtak fra UT.

Tiltak

Rekruttering av delegater til UT er et kontinuerlig arbeid. Menighetene og organisasjonene blir kontaktet flere ganger gjennom året med informasjon, men fortsatt er dette et arbeid som kan bli bedre. Dette løftes frem på kurs for nyvalgte menighetsråd i 2016.

Bispedømmerådet arbeider aktivt med å videreutvikle UT. Det er viktig at fagrådgiverne arbeider tett opp mot NHUR. Dette tverrfaglige arbeidet er vesentlig for å imøtekomme den sårbarheten som et slikt arrangement medfører.

Oppfølging av saker og delegater

NHUR tok i 2015 initiativ til videre oppfølging av delegater og saker fra UT. Det ble startet en prosess hvor målet er å samle de som har deltatt på UT i de respektive prostiene. På denne måten ivaretas kontakt og rekruttering til deltakelse og engasjement i kirka, så vel som på kommende UT.

Annet arbeid for unge i alderen 16-18 år

Flere av soknene i bispedømmet regnes som skolesentra innen videregående opplæring. Enkelte sokn har bevisst tatt dette inn i sin helhetlige trosopplæringsplan. Da flere slike sokn fortsatt er i gjennomføringsfasen, er den videre satsingen på vent. Siden de ulike prostiene ble innlemmet i trosopplæringsreformen, ble det å være et «skole-sentra» tematisert, med de utfordringer dette medfører. De lokale planene skal ha et helhetlig preg, noe som gjør at det er begrenset hvilke føringer bispedømmerådet kan gi på dette feltet. Dette er et tema i de enkelte sokn og det er behov for noe mer felles tenkning og handling rundt dette. Tabellen fra UT 2015 viser et økt fokus og oppslutning knyttet til tiltak for denne aldersgruppen.

3.3 Folkekirka engasjerer seg i samfunnet

3.3.1 Diakoni

Mål: Flere menigheter utvikler plan for diakoni

Indikator: *Andel menigheter med godkjent plan*

Oversikt over fordeling av diakoner/diakoniarbeidere i bispedømmet

Prosti	Ant. sokn	Ant. sokn med diak. betjening	Vigslede diakoner	Diakoni-arbeidere	Sokn med plan for diakoni
Domprostiet	11	4	2	2	7
Trondenes	13	6	3	2	8
Senja	6	1		1	2
Indre Troms	7				1
Nord-Troms	6				1
Alta	4	1		1	2
Hammerfest	8	1	1		1
Indre Finnmark	6	3		3	4
Varanger	5	1		1	1
SUM	66	17	6	10	27

27 sokn i bispedømmet har utarbeidet lokal plan for diakoni. Det betyr en dekningsgrad på 40,3%. Den lave dekningsgraden skyldes mangel på diakonal kompetanse i menighetene.

Lokale planer er med å videreutvikle diakonien i menigheten. Det er derfor et mål at alle sokn har lokal plan, også der hvor det ikke er diakonal kompetanse i form av stillinger.

Samtlige sokn som har diakon eller diakoniarbeider har utarbeidet lokal plan for diakoni. Utfordringen ligger i de soknene som ikke har diakon til å utarbeide en lokal plan. Bispedømmerådet har et særlig fokus på å kunne veilede menighetsråd i utarbeiding av lokal plan for diakoni.

Inkluderende kirkeliv

Inkluderende kirkeliv er en viktig del av diakonien og menighetens arbeid. Flere menigheter har et godt og synlig arbeid, mens andre steder er det nesten fraværende. Inkluderende kirkeliv tematiseres på alle visitaser. Bispedømmerådet har økt fokus som mål for dette arbeidet, og er i gang med utlysning av rådgiver som skal jobbe med inkluderende kirkeliv.

Flyktningsituasjonen

Høsten 2015 ble menigheter flere steder i bispedømmet preget av den store flyktningstrømmen. Det har vært fokus på flyktningsituasjonen på prostemøter og i veiledning med enkelte menigheter. Det har vært jobbet med å være en tydelig røst for menneskeverdet i denne situasjonen, både i lokale menigheter og gjennom media.

3.3.2 Grønne menigheter

Mål: Flere menigheter blir “Grønn menighet”

Indikator: *Antall grønne menigheter*

Antall grønne menigheter og miljøfyrtårn i bispedømmet

	2013	2014	2015
Grønne menigheter	5	7	7
Miljøfyrtårn	2	2	2

I bispedømmet er det et stort potensial når det gjelder antall grønne menigheter. Tallet holder seg stabilt lavt og det må derfor iverksettes tiltak som kan bedre denne situasjonen.

Bispedømmerådets ressursgruppe for klima-miljø og rettferd var virksom fram til 2015. Det er besluttet å etablere et nytt utvalg og dette vil effektiviseres i 2016. I forbindelse med menighetene som miljøfyrtårn, arbeides det nasjonalt med en forenkling av sertifiseringsprosessen. Dette vil kunne gi positive utslag fremover.

Bispedømmerådet var engasjert i Klimapilegrim 2015. Startskuddet gikk på Svalbard, via Nordkapp og videre gjennom hele bispedømmet. Markeringer foregikk i gudstjenester og på andre arrangement. Det ble samlet inn vann underveis i vandringsen, som et symbol på klimaendringene. En flaske ble brukt som «stafettpinne.» Biskopene i de to nordligste bispedømmene syklet «stafettpinnen» fra Harstad til Sortland. På denne måten ble det en god markering i begge bispedømmer.

3.3.3 Misjon

Mål: Flere menigheter er engasjert for misjon

Indikator: *Antall menigheter med inngått misjonsavtale*
Tilsette rådgiver for SMM

År	Antall menigheter	Antall avtaler	Antall menigheter uten avtaler gjennom SMM
2014	66	52	19
2015	66	48	21

Misjonsengasjementet er levende i mange av bispedømmets menigheter. 48 menigheter har misjonsavtaler. Noen av dem har mer enn ett misjonsprosjekt.

Bispedømmerådet har i 2015 tilsatt ny misjonsrådgiver. Dette vil styrke arbeidet med å aktivere «sovende» misjonsavtaler og inspirere menigheter til å inngå nye avtaler. Misjon er en del av kirkas oppdrag og er alltid et tema under biskopens visitas.

3.3.4 Samarbeidsråd for kristne kirker i Barentsregionen

Mål: Videreføre samarbeidet med Samarbeidsråd for kristne kirker i Barentsregionen, SKKB

Indikator: Antall møtepunkt innenfor SKKB

Bispedømmerådet ser på arbeidet i SKKB som et kontinuerlig arbeid.

SKKB består av:

- Den russisk ortodokse kirke v/ Arkhangelsk og Kholmogory stift, Murmansk og Monchegorsk stift og Petrozavodsk og Karelen stift
- Den Ingermanlandske kirke i Russland,
- Finlands ortodokse kirke v/Uleåborg stift,
- Den lutherske kirke i Finland v/Uleåborg stift, Sverige v/Luleå stift og Norge v/Sør- og Nord-Hålogaland stift

Mål for SKKB sitt arbeid er

- å fremme forståelse for kirkelig samarbeid innen Barentsregionen
- fremme kontakt og fellesskap mellom kirkene i regionen på forskjellige nivå
- ha et kontaktorgan for regionens kirke, der en kan informere om og drøfte saker som har felles interesse
- ha et forum for felles interesseområder i samvirke med andre.

Bispedømmerådet er representert i styret og har stemmerett på rådsmøtet. Bispedømmerådet var vertskap for årets rådsmøte i Tromsø. Sentralt på rådsmøtet var saker som vennskapsmenigheter, fredsarbeid og landenes felles utfordring i forhold til miljøet i Barentsområdet.

Det er viktig å ivareta vennsksarbeidet mellom kirkene i barentsregionen i en tid med økende politiske utfordringer. Som del av en kirke i nord-områdene kan bispedømmets menigheter være med å be og arbeide for fred og vennskap på tvers av grenser og konfesjoner. SKKB vil fokusere særskilt på dette under sitt 20 års jubileum som skal feires i Murmansk høsten 2016.

3.3.5 Kirka og publisering på internett

Mål: Kirken blir mer tilgjengelig på internett

Indikator: Antall treff på nettsider

	2014	2015
Antall unike treff på nettsiden	8 121	7 103
Antall økter (sidevisninger)	16 401	16 215

I 2015 har det vært en nedgang i antall unike treff på 1 018. Dette utgjør en nedgang på 12,5 %.

Antall økter har også hatt en nedgang med 186 treff. Utgjør en nedgang på 1 %.

Av de totalt treff er det 41% som er nye besøkende. Dette utgjør en nedgang på 13% fra 2014.

3.4 Flere får lyst til å jobbe i kirka

3.4.1 Prestetjenesten

Mål: Rekruttering til prestatjenesten styrkes
Redusere antall vakante stillinger sammenlignet med forrige år
Indikator: Antall ledige prestestillinger i bispedømmet
Tilgang på nye prester – avgang fra prestatjenesten

Rekrutteringssituasjonen i bispedømmet

Ubesatte stillinger	2013	2014	2015
Nord-Hålogaland	9	13	9

Kilde: Bispedømmene og «Etatsstatistikk 2014». Tabellen viser antallet ubesatte stillinger i bispedømmene på rapporteringstidspunktet (30. nov 2015).

Bispedømmerådet hadde per 30.11.2015 9 ledige stillinger. Dette er en nedgang på 4 stillinger fra 2014. Reduksjonen i ledige stillinger er positiv, og det vil bli jobbet målrettet også i 2016 for å redusere antallet ledige stillinger ytterligere.

Ny-rekruttering	Tilsetninger	Fratredener	Ny-rekruttering	2014	2013
Agder og Telemark	5	3	2	-5	-2
Bjergvin	8	6	2	2	7
Borg	4	4	0	0	-1
Hamar	8	5	3	1	-1
Møre	5	2	3	-2	3
Nidaros	1	3	-2	-4	2
Nord-Hålogaland	10	3	7	2	4
Oslo	8	3	5	-2	-1
Stavanger	5	4	1	0	1
Sør-Hålogaland	4	1	3	5	-1
Tunsberg	2	8	-6	-3	0
Totalt	60	42	18	-6	11

Tabellen viser at Nord-Hålogaland bispedømme har svært positive tall i forhold til ny-rekruttering av prester. Samtidig er det et lavt antall prester som går ut av prestatjeneste.

Tallene angir tiltredelser og fratredelser som ikke skyldes overgang mellom prestestillinger eller avgang til alderspensjon. Avgang til avtalesfestet pensjon inngår i tallet for fratredener. Dette viser at bispedømmerådet har nådd målsettingen om å rekruttere inn nye prester og samtidig greid å beholde prester i prestatjeneste. I 2015 ordinerte Nord-Hålogaland biskop 8 prester til tjeneste. Alle disse gikk over i fast stilling i bispedømmet i løpet av 2015.

Det vil i 2016 arbeides videre med rekruttering for å nå bispedømmerådets mål om å redusere antallet ledige stillinger. Fokuset holdes fortsatt på de prestene som har sin tjeneste i bispedømmet. Lønnspolitiske retningslinjer må tilrettelegges slik at det fortsatt er attraktivt å bli værende i nord.

3.4.2 Veien til prestatjeneste – VTP

Mål: Øke antall studenter som velger Nord-Hålogaland bispedømme som VTP-bispedømme
Indikator: *Antall studenter*

År	Deltakere			Kjønnsfordeling
	O1	O2	O3	
2011	5	1	2	Kvinner: 3 Menn: 5
2012	5	8	2	Kvinner: 4 Menn: 11
2013	7	5	8	Kvinner: 4 Menn: 16
2014	2	4	5	Kvinner: 6 Menn: 5
2015	6	4	4	Kvinner 7 Menn: 7

Bispedømmerådet hadde en økning i tilknyttede studenter i 2015. Det kommer flere studenter inn på O1, enn de som avslutter på O3.

Det var i 2015 ny rekord i antall vigslinger til prestatjeneste med 8 ordinasjoner, hvorav 3 hadde fulgt VTP med tilknytning til Nord-Hålogaland bispedømme. Av årets 4 O3-studenter har 3 søkt og fått prestatstilling i bispedømmet.

De siste årene har det vært satset tungt på rekruttering til sommervikarjobber. I 2015 var det 8 teologistudenter i sommervikariater. 5 av disse hadde VTP-tilknytning til bispedømmet.

Det arbeides kontinuerlig med rekrutteringstiltak og dette er et viktig satsningsfelt. I løpet av våren 2016 vil det bli utarbeidet en ny rekrutteringsplan hvor en vil se systematisk på rekrutteringsutfordringene og gjøre dette til et felles ansvar for flere aktører.

Rekrutteringstiltak i 2015 har vært:

- tilbud om sommervikariater
- et godt program for O1 og O2
- generelt mye kontakt med studentene gjennom året.
- imøtekomme ønsker fra studentene på O3/ Stiftspraksis
- god fasilitering ved vikariater, bosted, leiebil, veiledning og generell ivaretagelse.
- invitasjon til middag ved biskopens besøk på utdanningsinstitusjonene.
- besøkstur med prost til aktuelle menigheter med ledige stillinger for studenter som nærmer seg avslutning på studiet.
- tung tilstedeværelse med biskop, fagavdeling og andre i kirkelige stillinger på Ungdomstinget. Dette arrangementet er en betydelig rekrutteringsarena for ungdom fra landsdelen.
- signeringshonorar til stillinger som har vært utlyst flere ganger
- stillings- og profileringsannonsering. Det er tatt i bruk sosiale medier som Facebook og LinkedIn, og responsen har vært god.
- kontakt og oppfølging av tidligere søkere/interessenter. Det jobbes systematisk for å få søkere som ikke når opp i konkurransen på en attraktiv stilling til å søke andre stillinger i bispedømmet.

Det er alltid et mål å rekruttere kirkelige arbeidere fra egen landsdel. De fleste søkere kommer sørfra, og det arbeides kontinuerlig med å få opp søkertallene til kirkelig utdanning fra eget bispedømme.

Gjennom VTP-programmet opprettholdes det kontakt med teologiske studenter over flere år. Det er minimum tre treffpunkt (O1, O2 og O3).

Alle studenter som er tilknyttet Nord-Hålogaland bispedømme får tilbud om sommerjobb som prestevikar når de er kommet så langt i studiet at dette er aktuelt. Det er stadig flere som benytter seg av dette tilbudet og mange av dem søker også stillinger her. Gjennom sommervikariatene blir de kjent med landsdelen og kirkelivet i nord.

Bispedømmerådet har indirekte mulighet til å påvirke tildelingen av studenter til VTP-programmet. Dette skjer sentralt i bispemøtet. Det er viktig å gjøre tiltak som nevnt over for å rekruttere flere studenter til å velge Nord-Hålogaland som sitt VTP-bispedømme.

3.4.3 ABV

Mål: Prestene skal ha regelmessig arbeidsveiledning

Indikator: Antall prester som har fått veiledning

ABV har gjennom flere år vært et viktig tilbud til ansatte. Det øker evnen til refleksjon og selvinnikt. Basert på utsagn i evalueringene, virker ABV å ha en forebyggende effekt i forhold til utbrenning og sykefravær. Deltakerne peker på at ABV-tilbudet er viktig for å bli stående i jobben, særlig for de som er prester på mindre steder. Tilbudet gir den kirkelige ansatte mulighet til å utvikle personlig identitet med tanke på tjenesten og dens ulike relasjoner.

Biskopen hadde i 2015 seks aktive veiledere. Det har vært diskutert hvorvidt proster kan drive veiledning utenfor eget prosti, og dette har vært gjort i form av individuell veiledning i kortere tidsrom. Det er viktig å rekruttere nye veiledere da flere nærmer seg pensjonsalder.

Aktiviteten var stabil i 2015, sammenlignet med året før. 45 prester deltok i gruppeveiledning og 4 fikk individuell veiledning.

Biskopen oppnevnte i 2015 en arbeidsgruppe som utarbeidet en rapport med anbefalinger om den videre driften av ABV i bispedømmet. Gruppen hadde som mandat å vurdere ulike veiledningsformer, hvilke arbeidstakere som bør prioriteres og hvordan tiltaket administreres. Utvalget anbefalte å innføre en startveiledning som iverksettes umiddelbart ved nytilsetninger, samt å periodisere den enkelte prests deltakelse i arbeidsveiledning.

3.4.4 Rekruttering til annen vigslet tjeneste

Mål: Rekruttering til vigslete stillinger økes

Indikator: *Antallet vigslinger*

Antall vigslinger 2015	Prester	Andre
9	8	1

Én kantor ble vigslet til tjeneste i 2015, på Skjervøy. Det er flere ansatte organister som kan vigsles og enkelte vurderer dette. For øvrig mangler mange av dem som arbeider i stillinger som kateket, diakon eller organist formell kompetanse for å kunne vigsles til tjenesten.

Det utdannes for få kantorer til å dekke opp de ledige stillingene i bispedømmet. Mangelen dekkes i stor grad opp av at det ansettes utenlandske musikere med variert bakgrunn som utfører kirkemusikertjeneste. Samarbeidet mellom Kirkelig utdanningscenter i nord og Universitet i Nord-Norge, avdeling Kunstfag, tilbyr et studium som fører fram til full kantorkompetanse. I undervisningen vektlegges det at kantorer etter gjeldende ordning skal vigsles ved inntreden i kantorstilling. Dette gir seg utslag i at flere nå innleder prosessen med å vigsles til kantor.

Det har ikke vært vigsling av diakon eller kateket i 2015.

3.4.5 Frivillighet

Mål: Flere engasjeres i frivillig tjeneste i kirke

Indikator: *Antall frivillige*

	2014*	2015
Totalt antall frivillige i Nord-Hålogaland bispedømme	3 000	3 986
Frivillige som var med i planlegging og gjennomføring av gudstjenester	1 087	1 629
Frivillige som var med i menighetens trosopplæringstiltak 0-12 år	381	767
Frivillige som var med i menighetens trosopplæringstiltak 13-25 år	437	552
Frivillige som var med i menighetens diakonale arbeid	658	725
Frivillige som var med i menighetens kultur- og konsertarrangement	305	438
Frivillige som var med i komitè- og utvalgsarbeid	817	998
- Av disse medlemmer og varamedlemmer i menighetsråd	336	529
Frivillige som var med i annet menighetsarbeid	592	638

Kilde: SSB

*I 2014 manglet det innrapportering fra 12 sokn.

Tallene fra SSB viser at det er mange frivillige medarbeidere som er engasjert i gudstjenesteliv, trosopplæring, diakonalt arbeid, kultur- og konsertarrangement og komitè- og utvalgsarbeid.

Tallene vitner om et stort engasjement i menighetene, og om et samarbeid mellom ansatte og frivillige på flere områder. Det er ikke mulig å lese ut av tallene hvordan rollefordelingen er mellom frivillige og kirkelig ansatte, og heller ikke i hvilken grad de frivillige inkluderes i arbeidet. Antagelig er dette to faktorer som har stor betydning for frivilligheten i menighetene.

Det er avgjørende at det enkelte sokn i bispedømmet ivaretar sine frivillige medarbeidere slik at man kan nå ut med visjonen om “Mer himmel på jord”.

3.5 Kirkevalget 2015

Faktatall fra bispedømmerådsvalget

Valgdeltakelsen: 2015 16,1 %
 2011 12,3%

Kjønnsfordelingen blant valgte medlemmer: 6 kvinner (55 %) og 5 menn (45 %)

Blant faste medlemmer, er det én representant som er 30 år eller yngre.

Nominasjonsprosessen

Valg av medlemmer i nominasjonskomiteen for leke forløp uten store utfordringer. Prostens rolle i denne prosessen, slik reglene beskriver, var en nødvendig forutsetning for at dette ble gjort.

Hvor demokratisk denne prosessen i praksis ble, kan nok diskuteres, ut fra de signaler som er mottatt.

Det foreligger ikke noe forslag til alternativ måte å løse dette på.

Bispedømmerådet mottok varsel fra Åpen Folkekirke (ÅF) om at de hadde til hensikt å stille egen liste i god tid før fristen. All kommunikasjon med ÅFs ledelse i Nord-Hålogaland vedr. utarbeidelse av kandidatliste/presentasjon var konsistent i forhold til reglene.

Valgrådet skal etter reglene «styre valgene» (§ 1-3). Det ble vurdert slik at det kun var nødvendig å samle valgrådet til møte i de tilfellene rådet skulle foreta vurderinger før vedtak. Valgrådet i Nord-Hålogaland var samlet tre ganger:

- konstituering i oktober 2014, hvor det forekom innledende drøftinger om valgrådets spørsmål til kandidatene
- telefonmøte i mai for godkjenning av ÅFs liste og supplerende kandidat til leke kirkelige tilsatte
- i september 2015 for godkjenning av valgresultatet og behandling av klager

Underveis ble det gitt løpende informasjon om valgarbeidet. Det ble også foretatt noen avklaringer gjennom epost-korrespondanse. Dette ble protokollert som behandlede saker i valgrådet. Valgrådets medlemmer var fornøyd med avveiningen mellom deltakelse og bruk av arbeidstid.

Kandidatlisten for valg av lek kirkelig tilsatt ble supplert med en kandidat.

Kommunikasjonsarbeid

Kirkevalget 2015 ble viet stor oppmerksomhet både i nasjonale og regionale/lokale media.

Sekretariatet fulgte opp med relevant informasjon på egne nettsider. Det ble sent brev via epost til alle proster, kirkeverger og menighetsråd om valget, og videresendte ressursmaterialet/eksempler som var utviklet fra Kirkerådets side. Bispedømmerådet hadde annonser i de tidsfasene som vedrørte pålagte kunngjøringer i henhold til valgreglene. Ut over dette var det ikke egne tiltak i kommunikasjonsarbeid.

Bispedømmerådet er av den oppfatning at det generelle, overordnede kommunikasjonsarbeidet bør gjøres av Kirkerådet rettet mot de store mediene. Øvrig arbeid må gjøres lokalt. Det bør prioriteres å hjelpe menighetsråd/fellesråd med materiell som enkelt kan tilpasses til lokalavis/lokalradio mv.

Det eksisterer en spenning mellom informasjonsarbeid og valgkamp. Bispedømmerådet mener hele ordningen er uforløst, og i en «mellomstilling»: Det er tradisjon for i hovedsak kun én liste til BDR-

valget. På denne bakgrunnen er sentralt initiert informasjon tilstrekkelig. Med to eller flere lister stiller saken seg annerledes. Dette kan bli mer vanlig enn uvanlig i framtiden. Dette må få omfattende konsekvenser for hele nominasjonsarbeidet og reglene for dette, med tilhørende aktsomhet for spenningen mellom informasjon og valgkamp. Dette vil ha stor betydning for Den norske kirkes demokratisk troverdighet.

Opptelling av bispedømmerådsvalget

Opptelling av forholdstallsvalg er en oppgave som krever stor grad av nøyaktighet. Bispedømmerådet vil berømme Kirkerådets utvikling av regneark-verktøy for opptelling. Dette fungerte meget bra. Tidsmarginene mellom mottatte forsendelser, opptelling, behandling i valgrådet og offentliggjøring av resultatet var svært små, og dette medførte økt risiko for feil.

Valgordningen for nord-samisk representant kan behøve nærmere ettersyn. På tross av at alle 10 elektorer denne gangen avga stemme, foreligger det en svak demokratisk legitimitet for dette medlemmet. Bispedømmerådet oppfordrer Kirkerådet til å vurdere en annen ordning. Et kompromiss for den samiske befolkningen kan være at nominasjonen håndteres i egen komité som har medlemmer oppnevnt av Samisk kirkeråd, men at selve valget skjer på ordinær måte sammen med de øvrige 7 leke medlemmene.

Erfaring fra kurs og opplæring

Det ble gjennomført felles kurs/opplæring av nominasjonskomiteene i januar 2015. Videre ble representanter fra menighetsrådene samlet til «kurslederkurs» i februar. Menighetsrådene hadde selv ansvaret for opplæring av valgfunksjonærer.

Vurdering av valget

Det har kommet noen klager på valget til bispedømmerådet. Det er to gjennomgående temaer:

- lokale valgfunksjonærer har for liten kompetanse både når det gjelder enkelte praktiske sider ved gjennomføringen (etterfylling av fargede lister) og når det gjelder veiledning og opptreden
- manglende valgavlukker for å sikre hemmelige valg

Det er nødvendig at Kirkerådet fokuserer på dette til senere valg. Opplæring av valgfunksjonærer skjer lokalt, men tilgjengelig kursmateriale bør utvikles for å hindre gjentakelse. Mange år med én liste for både menighetsråds- og bispedømmerådsvalg har ikke krevd så stort fokus på avlukker. Dersom to eller flere lister blir hovedregel, må det gis økonomisk mulighet for menighetsrådene til å skaffe det nødvendige antall slike

Det er gledelig at valgdeltakelsen har økt. Dette må følges opp slik at ikke deltakelsen på lang sikt kun knyttes til enkelte «kampsaker».

Gjennomføring av valget er et stort løft, både lokalt og på bispedømmenivå. Det er begrenset med profesjonelle ressurser lokalt, og bispedømmerådet er bekymret for at gjennomføringen noen steder kan være mer «tilfeldig» gjennomført enn det som kan leses av rapporter og klager. Det kan være nødvendig med strammere krav til de lokale organer for å kunne prosjektere og dokumentere at alle prosedyrene er under kontroll før og under valget – uten større byråkrati. Bispedømmerådet vil gjerne være med å drøfte hvordan dette kan forbedres. Det vil være avgjørende for folkekirkas omdømme som demokratisk organisasjon i framtiden.

3.6 Virkemiddelbruken

Bispedømmerådet vil særlig løfte frem disse punktene i forhold til å nå målene for virksomheten:

Rekruttering

Rekruttering er noe det fortsatt jobbes målrettet med på ulike arenaer.

Kvalitet og omdømmebygging

Bispedømmerådet har et mål om høy kvalitet på gudstjenester, kirkelig undervisning, diakoni og kirkemusikk. For å oppnå dette prioriteres arenaer hvor de ansatte kan ha åndelig og faglig utvikling i sin tjeneste.

Slike arenaer er:

- Stiftsmøte for alle prestene. I 2016 vil stiftsmøtet være i form av studietur i forbindelse med reformasjonsjubileet.
- Fagdager for ansatte innen undervisning, diakoni og kirkemusikk
- Studiet «Diakoni og ledelse i kirke og samfunn» for diakonier og diakoniarbeidere i bispedømmet. Studiet vil øke ledelseskompetansen til diakonene slik at det kan forventes økt samhandling mellom menighet, frivillige og kommune.
- Ungdomstinget og ungdomsrådet

Fokus dåp

Det er etablert et dåpsutvalg som har fått mandat til å se nærmere på dåp i Nord-Hålogaland bispedømme. Utvalget skal se på ulike modeller for dåp for å kunne nå bredere ut med tilbud til sine medlemmer. Dette arbeidet skal slutføres i 2016.

Visitaser

Biskopen har årlig 6 visitaser i bispedømmet. Visitasen skjer med utgangspunkt i menighetsrådets rapporter. En visitas er et dypdykk i en menighet. Gjennom samtaler og møter med menighetsråd og stab, gir biskopen utfordringer til det videre arbeidet i menigheten.

Andre møtepunkter

Det er etablert gode rutiner for prostemøter, RAMU, kontaktmøter, kirkevergelagsmøter, samt stabsmøter i administrasjonen. Dette er viktige arenaer for gjensidig informasjon.

4 STYRING OG KONTROLL I VIRKSOMHETEN

4.1 Styling og kontroll

4.1.1 Likestilling

Bispedømmerådet har som mål å øke andel kvinner i prestedtjeneste. Dette målet ble nådd for 2015. Kvinneandelen i presteskapet har økt.

Kvinneandel i presteskapet

Bispedømme	Kvinner	Totalt	Kvinneandel 2014	Kvinneandel 2015
Nord-Hålogaland	23	82	26 %	28 %

Kilde: DFØ/SAP. Tabellen viser antall kvinnelige prester og totalt antall prester i 2015, samt kvinneandel i presteskapet i 2014 og 2015. I beregningsgrunnlaget inngår personer ansatt i faste prestestillinger som biskop, domprost, prost, sokneprest, kapellan, spesialprest, prostiprest eller seniorprest.

Tabellen viser at kvinneandelen i presteskapet er økt fra 26 til 28 %. Det har gjennomgående vært et høyt antall kvinnelige søkere til ledige prestestillinger i bispedømmet. Denne økningen er positiv, men det må fortsatt jobbes systematisk med dette. Det er særlig viktig å øke kvinneandelen i andre prostier enn Tromsø domprosti, der kvinner utgjør ca. 50% av prestestanden. Ett tiltak for å øke kvinneandelen vil være å ha kvinnelige vikarer i større grad i prostier som ikke har så stor kvinneandel pr. dags dato. Et annet tiltak kan være å prioritere kvinner som søker på vikariater. Det vil da fungere som et rekrutteringstiltak.

Særskilte tiltak for å øke kvinneandelen:

- alle kvalifiserte kvinnelige søkere innkalles til intervju
- «kvinner oppfordres til å søke» benyttes ved utlysninger

Nord-Hålogaland biskop har etablert kvinneprestmøtet som fast årlig møtepunkt. Dit innkalles samtlige kvinnelige prester i bispedømmet. Kvinnelige prester med annen arbeidsgiver får tilbud om å delta. Oppslutningen har siden etableringen i 2009 vært på 90-100%.

Det har tidligere vært praktisert at kvinnelige prester får et ekstra lønnstrinn ved ansettelse. Denne praksisen er nå avsluttet. Den lønnspolitiske planen inneholder en klar føring fra arbeidstakersiden om at forskjellsbehandling i lønn på bakgrunn av kjønn ikke skal forekomme.

Kvinneandel i lederstillinger, biskoper og proster

	Kvinner	Totalt	Kvinneandel
Nord-Hålogaland	3	10	30,0 %

I forhold til 2014 har andelen av kvinner i lederstillinger i bispedømmet økt fra 10 til 30%. Dette skyldes tilsetning av to kvinnelige proster i 2015. Det er positivt at kjønnsrepresentasjonen blant prostene utjevnes. Det jobbes videre med å øke kvinneandelen blant prostene. Ved siste prostetilsetning var det ingen kvinnelige søkere. Det er flere gode kandidater til framtidige proster blant de kvinnelige prestene i bispedømmet.

Kvinneres gjennomsnittslønn i prosent av menns, prestestillinger

	År	Prost	Sokneprest	Kapellan	Andre	Totalt
Nord-Hålogaland	2014	106 %	101 %	100 %	92 %	98 %
	2015	100 %	102 %	100 %	95 %	101 %

Kvinnelige prester er likt lønnet med sine mannlige kolleger. Det jobbes videre med å sikre like betingelser uavhengig av kjønn. Dette foreligger også som en føring i bispedømmerådets lønnspolitiske plan.

		Kjønnsbalanse			Lønn	Deltid		Foreldre permisjon		Legemeldt fravær	
		M %	K %	Total (N)	K/M %	M %	K %	M%	K%	M%	K%
						5,9	12,5	1,6	2,8	2,5	5,4
Totalt alle						5,9	12,5	1,6	2,8	2,5	5,4
Kontoret	Totalt	50	50	18	86						
	Ledere	67	33	3	87						
	Rådgivere	67	33	9	92						
	Kontorstillinger	17	83	6	105						
Prestskapet	Totalt	72	28	82	101						
	Ledere	70	30	10	102						

Bispedømmerådet er tilfreds med lønnsfordelingen i prestskapet. Det er positivt at kvinneandelen øker. Likevel bør det jobbes for å oppnå en tilfredsstillende kjønnsfordeling.

Fordelingen i lønnsmassen for ansatte på bispedømmekontoret er noe mere ujevn. Noe av forklaringen på den ujevne lønnsfordelingen mellom ledere er at stiftsdirektøren (mann) er høyere lønnet enn de to avdelingslederne (en mann og en kvinne). Avdelingslederne har lik lønn.

Forskjellene i avlønning blant rådgiverne kan forklares med tilsetting av to nye yngre kvinnelige rådgivere. Disse er noe lavere lønnet som følge av kortere ansiennitet. En av de mannlige rådgiverne fullførte i tillegg en Phd, noe som medførte økt lønn for denne rådgiveren.

4.1.2 HMS/arbeidsmiljø

HMS

Det har vært 4 møter i RAMU. I denne prosessen har det vært en god dialog med både verneinaja og tillitsvalgte.

Bispedømmerådet har gjennomført arbeidsmiljøundersøkelser både for prester og proster. Tilbakemeldingene var gjennomgående gode. Der det var grunnlag for bekymring er det blitt fulgt opp av biskop og verneinaja i samarbeid med proster.

Arbeidstilsynet har gjennomført tilsyn i Trondenes. Det holdes en god dialog om løsninger på systematiske utfordringer.

4.1.3. Fellesføringer i staten

Det er ikke registrert opplagte tidstyver i løpet av 2015. I det daglige arbeidet er det fokus på å unngå enhver form for suboptimalisering.

4.1.4 Riksrevisjonen

Riksrevisjonens beretning datert 08.06.2015 har følgende konklusjon: «Etter Riksrevisjonens mening gir Nord-Hålogaland bispedømmeråds årsregnskap i det alt vesentlige et bilde av virksomhetene disponible bevilgninger og regnskapsopplysninger per 31.12.2014 som er rapportert i samsvar med regelverk for statlig økonomistyring i Norge.»

«Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til ISSAI-ene, er vi ikke kjent med forhold som tilsier at virksomhetens disponering av bevilgningene er i strid med de administrative bestemmelsene om økonomistyring.»

4.1.5 Endringer i opplegget for styring og kontroll

Bispedømmeråd og biskop foretar løpende risiko og vesentlighetsvurderinger av de aktivitetene som gjennomføres, opp mot resultat- og delmål for 2015. Vi ser at det kan mangle skriftlig dokumentasjon av dette arbeidet. Det er bispedømmerådets oppfatning av at styring og kontroll er tilfredsstillende.

5 VURDERING AV FRAMTIDSUTSIKTER

Bispedømmet

Bispedømmets geografiske område utgjør et betydelig areal med en spredt bosetning. Ca. 40% av bispedømmets arbeidstakere arbeider i offentlig sektor, mot 30 % i landet for øvrig. Grunnen til at offentlig sektor er stor er at det er få mennesker som bor over et stort areal og alle de samme offentlige tjenestene trengs i nærheten av der folk bor. En stor offentlig sektor har også bidratt til at det i oppgangstider har vært et handlingsrom, samtidig som den har vært en effektiv støtdemper for de store fallene. Befolkningen i de tre nordligste fylkene tilsvarer byene Trondheim og Bergen til sammen.

Befolkningsutvikling

I løpet av siste 20-årsperioden har innvandringen fra Sverige, Finland, Russland og andre land i stor grad bidratt til å stabilisere befolkningsutviklingen. Innvandringen har svingt i takt med konjunktorene og bidratt med nødvendig kapasitet og kompetanse. Bispedømmerådet har ikke noen statistikk på hvordan dette har påvirket medlemstallet i den lokale kirke. Det antas at denne innvandringen i relativt liten grad påvirket antall kirkemedlemmer fordi de fleste har en tilknytning til et annet kirkesamfunn, eller tilhører en annen religion i det landet de kommer fra. Mange innvandrere velger å oppsøke den lokale menighet/kirke og deltar aktivt i menighetslivet. Denne utviklingen vil antagelig fortsette i årene som kommer som et resultat av økende innvandring.

Befolkningsstruktur og næringsvirksomhet

En av de mest synlige endringene befinner seg i befolkningsstrukturen som viser at folk i stor grad samles i byene. Samtidig som sentraliseringen er et resultat av endringer i næringsstrukturer med rasjonaliseringer og omlegginger, har den vært en driver for utvikling av nye næringer som marin bioteknologi og andre kunnskapsbaserte næringer. I denne sammenheng må også kulturnæringen nevnes som en viktig næring med hensyn til vekstpotensial og dens betydning for bolyst og stedsattraktivitet.

Fiskeindustrien har lange tradisjoner i bispedømmet. I dag har sjømatnæringen produkter som etterspørres over hele verden. Ved siden av fiskerinæringen har reiselivet vært en stor og fokusert næring som er i vekst. Det er forventet en positiv utvikling i disse næringene i årene fremover.

De fem regionene som defineres som vekstområdene i bispedømmet er Harstad, Tromsø, Alta, Hammerfest og Sør-Varanger. Disse regionene har hatt en jevn vekst og bekrefter en forventet befolkningsvekst. I en del distriktskommuner er det, som forventet, en befolkningsnedgang.

Kommuneøkonomien

Den økonomiske situasjonen i kommunene i bispedømmet har over tid vært kjennetegnet av for svake driftsresultat, høy og økende lånegjeld, anstrengt likviditet og lite økonomisk handlefrihet. De økonomiske utfordringene henger i mange tilfeller nøye sammen med nedgang i folketallet, endringer i den demografiske sammensetningen med færre skolebarn og yrkesaktive og flere pensjonister. Dette er en utvikling som i mange små kommuner i bispedømmet vil forsterke seg i årene som kommer.

En landsdekkende folkekirke

Utviklingen i kommunenes økonomi får betydning for den lokale kirkes økonomi og handlingsrom. Biskop og bispedømmeråd ser på dette som en stor utfordring for det menighetsbyggende arbeidet. Resultatet av svak kommuneøkonomi resulterer i begrensninger i bevilgningene til menighetsråd og fellestråd. Resultatet er at vedlikehold og drift av kirker blir salderingsposter. Stillinger som blant annet organist/kantor reduseres og til tider settes de vakante med det resultat at kvaliteten på gudstjenesten og andre kirkelige handlinger forringes. På noen steder er ikke infrastrukturen rundt prestetjenesten tilfredsstillende. Dette kan medføre flytting av stillinger til vekstområder. Bispedømmerådet er bekymret for at den lokale kirkes oppdrag blir vesentlig svekket og at kirkas medlemmer ikke får en

tilfredsstillende betjening. Dette kan på sikt påvirke oppslutningen om kirkelige handlinger og antall medlemmer.

Oppsummering

Bispedømmerådet ser at hovedtrekkene i næringsutviklingen i bispedømmet er positiv og bidrar til optimisme og en viss forutsigbarhet. Denne utviklingen utfordrer bispedømmerådet. Endringer i befolkningsstrukturen, definerte vekstområder og kommunereformen vil være premissleverandører for hvor og hvordan ressursfordelingen skal være i framtiden, for å tilfredsstille kravet om at Den norske kirke skal være en landsdekkende, lokalt forankret kirke.

Bispedømmerådet opplever at det er veldig ulik forståelse av kommunereformen i kommunene. Dette gjør arbeidet med å vurdere framtidige sokne- og prostigrenser utfordrende fordi kommunene er en viktig premissleverandør til den lokale kirke. Intensjonen med kommunereformen handler om å få til endringer som sikrer gode velferdstjenester der folk bor også i framtiden. I denne forbindelse har kommunene og kirka et felles mål for lokalbefolkningen.

Statistikken viser at oppslutningen om gudstjenesteliv og kirkelige handlinger er stabil, selv om antall gudstjenester i de senere årene enkelte steder er noe redusert. Den norske kirke har en stor kontakflate, og dette gir håp og optimisme når det gjelder kirkas framtidsutsikter i nord.

Endringer i kirkas relasjon til staten gjør at kirka i større grad må synliggjøre seg selv og sine tilbud i det offentlige rom. På bakgrunn av det gode arbeidet som utføres av kirkelige tilsatte på alle nivå, er biskop og bispedømmeråd optimistiske med sikte på å opprettholde og utvikle Den norske kirke i Nord-Hålogaland bispedømme.

6 ÅRSREGNSKAP

Ledelseskommantar årsregnskapet 2015

Formål

Nord-Hålogaland bispedømmeråd er underlagt Kulturdepartementet. Bispedømmerådet er et ordinært statlig forvaltningsorgan som fører regnskapet i hht. kontantprinsippet, slik det fremgår av prinsippnoten til årsregnskapet. Årsregnskapet utgjør del VI i årsrapporten.

Bekreftelse

Årsregnskapet er avlagt i hht. bestemmelser om økonomistyring i Staten, rundskriv R-115 fra Finansdepartementet og krav i «Virksomhets- og økonomiinstruks for bispedømmerådene i Den norske kirke» fastsatt av FAD 31.01.2013.

Vi mener at regnskapet gir et dekkende bilde av Nord-Hålogaland bispedømmeråds disponible bevilgninger, regnskapsførte utgifter, inntekter, eiendeler og gjeld.

Vurdering av vesentlige forhold

Nord-Hålogaland bispedømmeråd har i 2015 disponert en tildeling på kap. 0340 post 01 Driftsutgifter på kr. 82.896.000,- og hatt et inntektskrav på kap. 3340 post 01 på kr. 1.490.000,-.

I tillegg har bispedømmerådet mottatt belastningsfullmakter på kap. 0340 post 75 Trosopplæring på kr. 29.026.000,- og på kap. 0841 Mekling post 21 på kr. 20.000,-, jfr. bevilgningsrapporteringen og note B.

Merutgiften for post 01 Driftsutgifter ble kr. 957.286,- og mindreinntekten for post 01 Driftsinntekter på kr. 770.230,- gir Nord-Hålogaland bispedømmeråd en samlet merutgift i 2015 på kr. 1.727.516,- (jfr. beregninger i note B).

For belastningsfullmakt fra Kirkerådet på kap. 0340 post 75 Trosopplæring og andre kirkelige formål viser regnskapet et mindreforbruk på kr. 3.541.985,-.

For belastningsfullmakt fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet på kap. 0841 Samlivsbrudd og konfliktløsning post 21 viser regnskapet et mindreforbruk på kr. 20.000,-.

Artskontorapporteringen viser at rapporterte utgifter til drift utgjør kr. 83.778.092,-, mot kr. 79.094.523,- i 2014.

Utbetalinger til lønn og sosiale utgifter er kr. 67.309.330, mot kr. 63.293.326,- i 2014 (jfr. note 2). Økningen er på kr. 4.016.004, noe som utgjør 6,35 % fra 2014. Økning i utbetalinger til lønn og sosiale utgifter skyldes generell lønnsøkning i fbm. årets lønnsoppgjør, samt lønnskompensasjon til prestene i fbm. at prestenes bopliktordning opphørte fra 01.09.2015.

Lønnsandelen av driftsutgiftene er på ca. 80 %, noe den har vært de siste 3 år.

Andre utbetalinger til drift utgjør kr. 16.468.762,-, noe som er en økning med kr. 667.565,- (4,22 %) fra 2014.

Nord-Hålogaland bispedømmeråd har i 2015 foretatt investering i videokonferanseutstyr med kr. 75.194,-.

Tilleggsopplysninger

Riksrevisjonen er ekstern revisor og bekrefter årsregnskapet for Nord-Hålogaland bispedømmeråd. Årsregnskapet er ikke ferdig revidert per d.d. men revisjonsberetningen antas å foreligge i løpet av 2. kvartal 2016. Beretningen er unntatt offentlighet fram til Stortinget har mottatt Dokument 1 fra Riksrevisjonen, men vil bli publisert på Svalbard Kirkes nettsider så snart dokumentet er offentlig.

Tromsø,

Kai Krogh
leder, Nord-Hålogaland bispedømmeråd

Oddgeir Stenersen
stiftsdirektør, Nord-Hålogaland bispedømmeråd

Prinsippnote årsregnskapet

Årsregnskap for Nord-Hålogaland bispedømmeråd er utarbeidet og avlagt etter nærmere retningslinjer fastsatt i bestemmelser om økonomistyring i staten ("bestemmelsene"). Årsregnskapet er i henhold til krav i bestemmelsene punkt 3.4.1, nærmere bestemmelser i Finansdepartementets rundskriv R-115 av november 2015 og eventuelle tilleggskrav fastsatt av overordnet departement.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen og artskontorrapporteringen er utarbeidet med utgangspunkt i bestemmelsene punkt 3.4.2 – de grunnleggende prinsippene for årsregnskapet:

- a) Regnskapet følger kalenderåret
- b) Regnskapet inneholder alle rapporterte utgifter og inntekter for regnskapsåret
- c) Utgifter og inntekter er ført i regnskapet med brutto beløp
- d) Regnskapet er utarbeidet i tråd med kontantprinsippet

Oppstillingene av bevilgnings- og artskontorrapportering er utarbeidet etter de samme prinsippene, men gruppert etter ulike kontoplaner. Prinsippene samsvarer med krav i bestemmelsene punkt 3.5 til hvordan virksomhetene skal rapportere til statsregnskapet. Sumlinjen "*Netto rapportert til bevilgningsregnskapet*" er lik i begge oppstillingene.

Virksomheten er tilknyttet statens konsernkontoordning i Norges Bank i henhold til krav i bestemmelsene pkt. 3.7.1. Bruttobudsjetterte virksomheter tilføres ikke likviditet gjennom året men har en trekkrettighet på sin konsernkonto. Ved årets slutt nullstilles saldoen på den enkelte oppgjørskonto ved overgang til nytt år.

Bevilgningsrapporteringen

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen omfatter en øvre del med bevilgningsrapporteringen og en nedre del som viser beholdninger virksomheten står oppført med i kapitalregnskapet. Bevilgningsrapporteringen viser regnskapstall som virksomheten har rapportert til statsregnskapet. Det stilles opp etter de kapitler og poster i bevilgningsregnskapet virksomheten har fullmakt til å disponere. Kolonnen samlet tildeling viser hva virksomheten har fått stilt til disposisjon i tildelingsbrev for hver statskonto (kapittel/post). Oppstillingen viser i tillegg alle finansielle eiendeler og forpliktelser virksomheten står oppført med i statens kapitalregnskap.

Mottatte fullmakter til å belaste en annen virksomhets kapittel/post (belastningsfullmakter) vises ikke i kolonnen for samlet tildeling, men er omtalt i note B til bevilgningsoppstillingen. Utgiftene knyttet til mottatte belastningsfullmakter er bokført og rapportert til statsregnskapet, og vises i kolonnen for regnskap.

Avgitte belastningsfullmakter er inkludert i kolonnen for samlet tildeling, men bokføres og rapporteres ikke til statsregnskapet fra virksomheten selv. Avgitte belastningsfullmakter bokføres og rapporteres av virksomheten som har mottatt belastningsfullmakten og vises derfor ikke i kolonnen for regnskap. De avgitte fullmaktene framkommer i note B til bevilgningsoppstillingen.

Artskontorrapporteringen

Oppstillingen av artskontorrapporteringen har en øvre del som viser hva som er rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter og en nedre del som viser eiendeler og gjeld som inngår i mellomværende med statskassen. Artskontorrapporteringen viser regnskapstall virksomheten har rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter. Virksomheten har en trekkrettighet på konsernkonto i Norges Bank. Tildelingene er ikke inntektsført og derfor ikke vist som inntekt i oppstillingen.

Oppstilling av bevilgningsrapportering, 31.12.2015

Utgiftskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Note	Samlet tildeling*	Regnskap 2015	Merutgift (-) og mindrefutgift
0340	Driftsutgifter	01	Driftsutgifter	A, B	82 896 000	83 853 286	-957 286
0340	Driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter	A, B	1 291 000	0	1 291 000
0340	Tilskudd til trosopplæring	75	Tilskudd	B		25 484 015	
<i>Sum utgiftsført</i>					84 187 000	109 337 301	

Inntektskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Samlet tildeling	Regnskap 2015	Merinntekt og mindreinntekt (-)	
3340	Salgsinntekter	01	Driftsinntekter	1 490 000	719 770	-770 230	
3340	Salgsinntekter	21	Inntekter ved oppdrag	1 291 000	0	-1 291 000	
5309	Tilfeldige inntekter	29	Ymse		139 678		
5700	Arbeidsgiveravgift SLP	72	Arbeidsgiveravgift		2 503 434		
<i>Sum inntektsført</i>					2 781 000	3 362 883	

Netto rapportert til bevilgningsregnskapet

Kapitalkontoer	Netto rapportert til bevilgningsregnskapet
60071501	Norges Bank KK /innbetalinger
60071502	Norges Bank KK/utbetalinger
703883	Endring i mellomværende med statskassen
<i>Sum rapportert</i>	
	0

Beholdninger rapportert til kapitalregnskapet (31.12)

Konto	Tekst	2015	2014	Endring
6260	Aksjer	0	0	0
703883	Mellomværende med statskassen	-3 765 829	-4 012 317	246 488

Oppstilling av artskontorrapporteringen, 31.12.2015

	Note	2015	2014
Driftsinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Innbetalinger fra gebyrer	1	0	0
Innbetalinger fra tilskudd og overføringer	1	200 850	396 850
Salgs- og leieinntekter	1	474 023	482 590
Andre inntekter	1	44 897	45 397
<i>Sum inntekter fra drift</i>		719 770	924 837
Driftsutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utgifter til lønn	2	67 309 330	63 293 326
Andre utgifter til drift	3	16 468 762	15 801 197
<i>Sum utgifter til drift</i>		83 778 092	79 094 523
Netto rapporterte driftsutgifter		83 058 322	78 169 686
Investerings- og finansinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Innbetaling av finansinntekter	4	0	0
<i>Sum investerings- og finansinntekter</i>		0	0
Investerings- og finansutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetaling til investeringer	5	75 194	0
Utbetaling til kjøp av aksjer	5,8B	0	0
Utbetaling av finansutgifter	4	0	-259
<i>Sum investerings- og finansutgifter</i>		75 194	-259
Netto rapporterte investerings- og finansutgifter		75 194	-259
Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten			
Innbetaling av skatter, avgifter, gebyrer m.m,	6	0	0
<i>Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten</i>		0	0
Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten			
Utgifter av tilskudd og stønader	7	25 484 015	24 012 000
<i>Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten</i>		25 484 015	24 012 000
Inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler *			
Gruppelivsforsikring konto 1985 (ref. kap. 5309, inntekt)		139 678	134 097
Arbeidsgiveravgift konto 1986 (ref. kap. 5700, inntekt)		2 503 434	2 297 372
Nettoføringsordning for merverdiavgift konto 1987 (ref. kap. 1633, utgift)		0	0
<i>Sum rapporterte utgifter på felleskapitler</i>		2 643 112	2 431 469
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet		105 974 418	99 749 958
Oversikt over mellomværende med statskassen **			
Eiendeler og gjeld		2015	2014
Fordringer		-10 781	65 968
Kasse		0	0
Bankkontoer med statlige midler utenfor Norges Bank		0	0
Skyldig skattetrekk		-3 524 118	-2 893 286
Skyldige offentlige avgifter		0	0
Annen gjeld		-230 930	-1 184 999
Sum mellomværende med statskassen	8	-3 765 829	-4 012 317

Note 1 Innbetalinger fra drift

	31.12.2015	31.12.2014
<i>Innbetalinger fra gebyrer</i>		
Byggesaksgebyr	0	0
Tilsynsavgift elsikkerhet	0	0
Gebyrer / avgift omsetning produksjon sprengstoff første omsetningsledd	0	0
Sum innbetalinger fra gebyrer	0	0
<i>Innbetalinger fra tilskudd og overføringer</i>		
Tilskudd fra andre statlige virksomheter	200 850	161 850
Tilskudd fra organisasjoner og stiftelser	0	235 000
Sum innbetalinger fra tilskudd og overføringer	200 850	396 850
<i>Salgs- og leieinnbetalinger</i>		
Salgsinntekt varer, utenfor avgiftsområdet	0	251 500
Salgsinntekt tjenester, utenfor avgiftsområdet	402 023	231 090
Annen leieinntekt	72 000	0
Sum salgs- og leieinnbetalinger	474 023	482 590
<i>Andre innbetalinger</i>		
Annen driftsrelatert inntekt	44 897	45 397
Sum andre innbetalinger	44 897	45 397
Sum innbetalinger fra drift	719 770	924 837

Note 2 Utbetalinger til lønn

	31.12.2015	31.12.2014
Lønn	64 479 643	60 361 847
Arbeidsgiveravgift	2 503 434	2 297 372
Pensjonsutgifter*	0	0
Sykepenges og andre refusjoner(-)	-2 131 796	-911 688
Andre ytelser	2 458 049	1 545 795
Sum utbetalinger til lønn	67 309 330	63 293 326
<i>* Denne linjen benyttes av virksomheter som innbetaler pensjonspremie til SPK.</i>		
Antall årsverk:	96,4	95,6

Note 3 Andre utbetalinger til drift

	31.12.2015	31.12.2014
Husleie	1 992 114	1 870 325
Vedlikehold egne bygg og anlegg	0	0
Vedlikehold og ombygging av leide lokaler	4 281	0
Andre utgifter til drift av eiendom og lokaler	430 801	424 604
Reparasjon og vedlikehold av maskiner, utstyr mv.	0	4 816
Mindre utstysanskaffelser	419 291	556 751
Leie av maskiner, inventar og lignende	871 086	659 010
Kjøp av fremmede tjenester	2 770 446	2 308 040
Reiser og diett	6 671 286	6 194 351
Øvrige driftsutgifter	3 309 457	3 783 301
Sum andre utbetalinger til drift	16 468 762	15 801 197

Note 4 Finansinntekter og finansutgifter

	31.12.2015	31.12.2014
<i>Innbetaling av finansinntekter</i>		
Renteinntekter	0	0
Valutagevinst	0	0
Annen finansinntekt	0	0
Sum innbetaling av finansinntekter	0	0

	31.12.2015	31.12.2014
<i>Utbetaling av finansutgifter</i>		
Renteutgifter	0	0
Valutatap	0	-259
Annen finansutgift	0	0
Sum utbetaling av finansutgifter	0	-259

Note 5 Utbetaling til investeringer og kjøp av aksjer

	31.12.2015	31.12.2014
<i>Utbetaling til investeringer</i>		
Immaterielle eiendeler og lignende	0	0
Tomter, bygninger og annen fast eiendom	0	0
Beredskapsanskaffelser	0	0
Infrastruktureiendeler	0	0
Maskiner og transportmidler	0	0
Driftsløsøre, inventar, verktøy og lignende	75 194	0
Sum utbetalt til investeringer	75 194	0

<i>Utbetaling til kjøp av aksjer</i>		
Kapitalinnskudd	0	0
Obligasjoner	0	0
Investeringer i aksjer og andeler	0	0
Sum utbetalt til kjøp av aksjer	0	0

Note 6 Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten

	31.12.2015	31.12.2014
Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten	0	0

Note 7 Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten

	31.12.2015	31.12.2014
Tilskudd til menigheter og fellestråd	25 484 015	24 012 000
Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten	25 484 015	24 012 000

Note 8 Sammenheng mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen

Del A Forskjellen mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen		31.12.2015	31.12.2015	Forskjell
	Spesifisering av bokført avregning med statskassen	Spesifisering av rapportert mellomværende med statskassen		
Finansielle anleggsmidler				
	Investeringer i aksjer og andeler*	0	0	0
	Obligasjoner	0		
	<i>Sum</i>	0	0	0
Omløpsmidler				
	Kundefordringer	0	0	0
	Andre fordringer	-22 331	-10 781	-11 550
	Bankinnskudd, kontanter og lignende	0	0	0
	<i>Sum</i>	-22 331	-10 781	-11 550
Langsiktig gjeld				
	Annen langsiktig gjeld	0	0	0
	<i>Sum</i>	0	0	0
Kortsiktig gjeld				
	Leverandørgjeld	0	0	0
	Skyldig skattetrekk	-3 524 118	-3 524 118	0
	Skyldige offentlige avgifter	0	0	0
	Annen kortsiktig gjeld	-230 930	-230 930	0
	<i>Sum</i>	-3 755 048	-3 755 048	0
	Sum	-3 777 380	-3 765 829	-11 550

* Virksomheter som eier finansielle anleggsmidler i form av investeringer i aksjer og selskapsandeler fyller også ut note 8 B

Del B Spesifisering av investeringer i aksjer og selskapsandeler

Aksjer	Ervervesdato	Antall aksjer	Eierandel	Stemmeandel	Årets resultat i selskapet	Balanseført egenkapital i selskapet	Balanseført verdi i regnskap*
Selskap 1							
Selskap 2							
Balanseført verdi 31.12.2015							0

* Investeringer i aksjer er bokført til anskaffelseskost. Balanseført verdi er den samme i både virksomhetens kontospesifikasjon og kapitalregnskapet.